

समग्र गाउँ विकास योजनाका प्रमुख नीतिहरू

लक्ष्य :

यशोधरा गाउँपालिकालाई भौतिक, सामाजिक, शैक्षिक, धार्मिक, संस्कृतिक तथा पर्यटकीय रुपबाट समुन्नत, आत्मनिर्भर र स्वावलम्बी बनाउने ।

उद्देश्य :

स्थानीय सरकारको रुपमा गाउँपालिकाको समक्ष तथा दूरदृष्टिपूर्ण नेतृत्वमा सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्र, निजी क्षेत्र एवं समुदय सहितको संयुक्त सहभागितामा उपलब्ध स्रोत साधनहरूको समुचित परिचालन गरि आर्थिक तथा सामाजिक असमानतालाई कमगर्दै शहरी शहरी सुशासन एवं पारदर्शिता कायम गरी समानुपातिक एवं समावेशी विकासको अवधारणा बमोजिम गाउँपालिकाको पूर्वधार विकासको साथै शहरी वातावरण सुधारका लागि समाजिक क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरेर लक्षित वर्गकालागि विशेष कार्यक्रमहरू मार्फत र आर्थिक तथा समाजिक उन्नतिमा पहुच वृद्धि गर्न गरीबी न्युनिकरणका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने र गाउँपालिकालाई संस्थागत रुपमा सबल, सक्षम एवं आत्मनिर्भर बनाउदै लैजाने आ.व. २०७४/०७५को निति तथा कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य हुनेछ ।

प्राथमिकता :

१. गाउँपालिकाको वर्तमान योजना पद्धतिमा परिमार्जन गरी दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यसंग सामन्जस्य हुने गरी आवधिक योजना सहितको अन्य विषयगत तथा क्षेत्रगत योजनाहरूको तर्जुमा गर्ने ।
२. वित्तीय विकेन्द्रीकरणको भावना अनुसार गाउँपालिकाले लगाउन पाउने कर तथा गैर कर राजश्वका वृहत क्षेत्रहरूको पहिचान, संकलन तथा व्यवस्थापनमा नीजी क्षेत्रसंगको सहकार्य गर्दै आन्तरिक तथा बाह्य राजश्वका नयाँ स्रोतहरूको पहिचान र उपलब्ध स्रोतसाधनहरूको अधिकतमपहिचान गर्ने ।
३. शहरी आधारभुत सेवाहरू जस्तै सडक यतायात संजाल विकास,विस्तार एवं स्तरोन्नती, सफा खानेपानी,ढल निकास,सरसफाई एवं वातावरण सन्तुलन र विकास गर्ने।
४. महिला,बालबालिका, अशक्त अपाङ्ग,दलित,आदिवासी,जनजाती पिछडावर्ग र विपन्न तथा सिमान्तकृत सामसदायको विकास गर्ने ।
५. राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रियस्तरका स्थानीय सरकार,स्थानीय निकायसंग सम्बन्धित संघसंस्थाहरूसंग भातृत्वपूर्ण सम्बन्ध विकास तथा विस्तार गर्ने ।
६. योजना तर्जुमा,कार्यन्वयन,अनुगमन तथा मूल्याङ्कन,संचालन तथा व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित सुचना तथ्याङ्कहरूलाई सुचना प्रविधिको अधिकतम उपयोग गर्ने ।
७. प्रकोप व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

नीति तथा कार्यक्रम :

आ.व. २०७४/०७५ को वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा दीर्घकालिन लक्ष्य,उद्देश्य तथा प्राथमिकता क्षेत्रहरूका अतिरिक्त देशले अंगिकार गरेको सहस्रश्राद्धी विकास लक्ष्य,त्रिवर्षीय योजना, राष्ट्रिय योजना आयोगको मार्ग निर्देशन, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको नीति निर्देशन, नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन र कपिलवस्तु जिल्ला समान्वय समितिको आवधिक जिल्ला विकास समिति समेतलाई आधारको रुपमा स्वीकार्य गरिएको छ । यसका साथै प्रचलित स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, नियम तथा अन्य कानुन बमोजिम क्रियासिल समिति, कार्यदल, विषयगत संघसंस्थाहरूबाट प्राप्त सुझाव तथा प्रतिक्रियाहरूको आधारमा देहायका नीति तथा कार्यक्रम अवलम्बन गरिने छ ।

(१) भौतिक पूर्वाधार नीति :

- गाउँपालिकाबाट संचालन हुने पूर्वाधार विकास कार्यक्रमहरूमा सरोकारवालाहरूबाट कार्यस्थलमा नै सर्वजनिक तथा सामाजिक परिक्षण गर्ने अभ्यासलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
- विकास निर्माणका कार्यमा संलग्न स्थानीय वडा नागरिक मञ्च र उपभोक्ता समितिले गरेका कार्यहरूको मुल्याङ्कन गरी सर्वोत्कृष्ट कार्य गर्नेलाई सम्मान गरिने छ ।
- गाउँक्षेत्र भित्र प्रयोगमा रहेका सडकहरूको सर्वजनिक लगत कट्टा गर्ने कार्यको सुरुवात गरी खुल्ला सर्वजनिक स्थानको संरक्षण सम्बन्धन गरिने छ ।
- गाउँक्षेत्रको सडक संजालमा सबै गाउँवासी तथा नगरवासीहरूको पहुच बढाउन आवश्यकता र औचित्यको आधारमा नयाँ सडकको निर्माण र भएका सडकहरूको स्तरोन्नती गरिने छ ।
- स साना आयोजना संचालन गर्नुको साटो समयमै सम्पन्न हुन सक्ने उपलब्धीमुलक आयोजना संचालन गर्दा गुणस्तरलाई उच्च प्राथमिकता दिइने छ ।
- सडकलाई स्तरयुक्त बनाई दीर्घकालिन रुपमा व्यवस्थित तर्गन सडक क्षेत्र ६ मिटर भन्दा साना सडकहरूलाई स्वीकृति प्रदान गरिने छ ।

(२) आर्थिक प्रशासन तथा राजश्व परिचालन नीति :

- बक्यौता बेरुज एवं पेशकी फछ्यौट गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गरी असुल उपर गर्नु पर्ने रकम कडाईका साथ असुल उपर नीतिलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
- बेरुजलाई निरुतसाहित गर्दै जाने क्रममा शुन्य पेशकीको अवधारणा नीति लिइएको छ ।
- गाउँपालिकाको न्युन आन्तरिक श्रोतले गर्दा भौतिक पूर्वाधार विकास निर्माण तथा सेवा सुविधा प्रवाहमा हुने वित्तीय श्रोतको कमिलाई पुरा गर्न संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, दातृ निकाय जिल्ला विकास समिति, विषयगत कार्यालय,संघ संस्था,निजी क्षेत्र तथा नागरिक समाज लगायत सम्भाव्य सबै क्षेत्रको श्रोत साधनको अधिकतम परिचालन गर्न विशेष पहल गरिने छ ।
- महिलाहरूको स्वामित्वमा रहेको घर घडेरी जग्गा र घर नक्सा पास तथा व्यापार व्यवसायमा लाग्ने करमा १० प्रतिशत विशेष छुट दिने व्यवस्था अपनाइने छ ।
- व्यवसाय कर,बहाल कर, तथा अन्य श्रोतहरूको लगत अद्यावधिक गर्दै लगिने छ ।

(३) सामाजिक विकास नीति :

- गाउँभित्र निस्कासन हुने फोहरको अन्तिम विसर्जन गर्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायहरूसंगको सहकार्यमा नमुना क्षेत्र छनौट गपि कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- फोहरमैला व्यवस्थापन र वातावरणीय स्वाच्छता कायम राख्न निजी क्षेत्रको सहभागीतालाई प्रवर्धन गर्दै सर्वजनिक निजी साभेदारी आवधारणा अनुरूप फोहर व्यवस्थापन सम्बन्ध जिम्मेवारी निजी क्षेत्रमा हस्तान्तरण गर्दै जाने निति अंगिकार गरिएको छ ।
- वातावरणीय संरक्षण तथा प्रकोप व्यवस्थापनको क्षेत्रमा सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको भुमिका प्रवर्धन गर्न सहकार्यको लागि गाउँस्तरीय वातावरण संरक्षण तथा स्थापित प्रकोप व्यवस्थापन कोष वृद्धि तथा कार्यन्वयन गर्ने तरफ सरोकारवालाहरू समेतको सहकार्यमा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यन्वयन गरिने छ ।
- खुल्ला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा गरिने कार्यलाई प्रभावकारी बनाउदै वातावरण संरक्षणका लागि नक्सापास गरिने क्रममा सौचालय तथा वृक्षरोपणलाई कडाईका साथ लागु गरिने छ ।
- समावेशी र समतामुलक विकासको लागि महिला,बालबालिका,दलित,जनजाती,आदिवासी, अल्प संख्यक समुदाय लगायत पिछडिएको क्षेत्रहरूमा समाजिक परिचालनको माध्यम द्वारा एकीकृत प्याकेजको रूपमा लक्षित वर्ग तथा गरिबी न्युनीकरण कार्यक्रम संचालन गरिदै लगिने छ ।
- कृषिमा आधारित पाकेट क्षेत्रहरू पहिचान गरि कृषि उत्पादनका लागि कृषक तथा सो संग सरोकार राख्ने संघसंस्थाहरूसंगको सहकार्यमा सहयोगी कार्यक्रमहरू संचालनमा ल्याउने छ ।
- समाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तरगत राज्यले सुविधा उपलब्ध गराउने लक्षित समुहको लगत आधवधिक गर्दै सेवा सुविधाहरू एक द्वार प्रणालीबाट उपलब्ध गराउने निति लिनेछ ।
- आ.व.२०७४/०७५ देखि बालमैत्री शासन र वातावरणमैत्री शासन लागु गर्न निरन्तरता दिने निर्णय गरियो ।

(४) सुशासन प्रवर्धन एवं सगठन विकास निति :

- गाउँवासीलाई सुसुचित गराउने उद्देश्यले गाउँपालिकाले गरेको विभिन्नक्रियाकलापहरूलाई विभिन्न संचार माध्यम, बुलेटिन र गाउँपालिका कार्यलयको आफ्नै WEBSITE को माध्यमबाट सर्वजनिक गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले प्रदान गरिएको सेवा सुविधाको सम्बन्धमा नागरिक वडा पत्र आधविक,जन गुनासो सुन्ने व्यवस्था,कर सम्बन्धी निशुल्क फारम वितरण तथा फारम भर्न सहयोग गरिने कार्यलाई निरन्तरता प्रदान गरिने छ ।
- मानव संसाधन एवं क्षमता विकास का साथै कर्मचारीहरूको कार्य सम्पादन,मुल्याङकन पद्धतिलाई प्रभावकारी र वैज्ञानिक बनाइ सेवा मुखि एवं जवाफदेहि बनाइने छ ।
- नेपाल सरकारबाट परित न्युनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन (MCPM) निर्देशिका बमोजिमको कार्य सम्पन्न गर्न सबै शाखा,उपशाखा तथा ईकाईलाई थप प्रभावकारी बनाइ निरन्तरता दिइने छ ।
- गाउँपालिकाको वार्षिक निति,कार्यक्रमको कार्यन्वयन प्रभावकारी बनाउन सुपरिवेक्षण एवं अनुगमन संयन्त्रको व्यवस्था गरिने छ ।

निर्णय नं.१

यो गाउँ सभा हामी नव निर्वाचित पदाधिकारीहरूलाई आफ्नो अमूल्य मत प्रदान गरि विजय गराई यस गाउँ पालिकाको गरिमामय जिम्मेवारीमा पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण गाउँवासी मतदाता महानुभावहरू प्रति धन्यवाद दिदै कृतज्ञता व्यक्त गर्दछ ।

निर्णय नं.२

यस यशोधरा गाउँ कार्यपालिकाको मिति २०७४।०५।२२ गते सम्पन्न बैठकबाट भएको निर्णय बमोजिम यस सभामा पेश हुन आएको आर्थिक विधेयक, २०७४ र विनियोजन विधेयक, २०७४ लाई पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं.३

यस गाउँपालिकाको चालु आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ को तपसिलका नीति, कार्यक्रम तथा आय व्यय विवरण पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

क) चालु आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ का लागी विषय क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू :

१) पूर्वाधार विकास क्षेत्र

१.१. सडक तथा ढल नीति :

- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सडकहरूको व्यवस्थित निर्माण र सञ्चालनका लागी गाउँ सडक यातायात गुरुयोजना (Rural Municipality Transport Master Plan) तयार गरी लागु गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण क्षेत्र एवं स्थानहरूलाई सडक सञ्जालमा आवद्ध गराउने गाउँ रिडरोडको निर्माण र सडक सञ्जालको विस्तार गरिने एवं भैरहेका सडकहरूको स्तरोन्नती एवं कालोपत्रे गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका आधारमा क्रमिक रूपमा कार्यान्वयन गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सघन शहरी विकास कार्यक्रमलाई गुणस्तरीय रूपमा तोकिएको समयावधी भित्रै सम्पन्न गर्न सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ ।
- गाउँक्षेत्र भित्र प्रयोगमा रहेका सडकहरूको सार्वजनिक लगत कट्टा गर्ने कार्यलाई अभियानको रूपमा निरन्तरता दिइनेछ ।
- सतह ढल व्यवस्थापन गुरुयोजना निर्माण गरी व्यवस्थित ढल निकासको लागी प्राथमिकता दिइनेछ

१.२. सिंचाई नीति

- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका कृषियोग्य भूमिमा सिंचाईका लागी साना सिंचाई कार्यक्रम संचालन गरिनेछ र कुलोहरूको निर्माण एवं स्तरोन्नती गर्दै

अगाडी बढ्ने नीति लिईनेछ ।

- सोलार पम्प प्रविधि जडान गरी सिंचाईलाई व्यवस्थित गर्दै अगाडी बढाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।

१.३. भवन तथा शहरी विकास:

- भवन तथा शहरी विकासकालागी एकिकृत बस्ती विकासको संभावनाको अध्ययन गरि प्राप्त प्रतिवेदनको आधारमा प्राथमिकता साथ एकिकृत बस्तीहरूको निर्माण र विकास गर्दै लगिनेछ ।

१.४. उर्जा नीति :

- यस गाउँपालिकाका विद्युत विस्तार हुन बाँकी बस्तीहरूमा विद्युत विस्तारको कार्यलाई अगाडी बढाईनेछ ।
- थ्रिफेज विद्युत विस्तार नभएका बस्तीहरूमा आवश्यकता अनुसार थ्रिफेज विद्युत लाइनको विस्तार एवं स्तरोन्नती गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- हाल सञ्चालनमा रहेका विद्युतलाईनबाट प्रसारण भैरहेको विद्युतलाई नियमानुसार सञ्चालन गर्न, गराउन विशेष पहल गरिनेछ ।
- सौर्य सडक विद्युतीकरण कार्यक्रमलाई सम्पूर्ण वडाहरूमा विस्तार गर्न सम्बन्धित निकायहरूमा सहयोगका लागी पहल गरिनेछ ।

१.५. सञ्चार नीति :

- यस गाउँपालिकाका सबै बस्तीहरूमा बस्तीको माग बमोजिम लेण्डलाईन टेलिफोनको व्यवस्था गर्न र सबै वडा कार्यालय लगायत सरकारी निकायहरूमा इन्टरनेटको सहज पहुँच पुऱ्याउन सो अनुसारको व्यवस्थाका लागी आवश्यक पहल गरिनेछ ।

द) वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासन क्षेत्र

२.१ राजश्व परिचालन नीति :

- आन्तरिक श्रोतका कर, शुल्क, महशूल असूली व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाई गाउँ विकासको गतिलाई दिगो र भरपर्दो बनाउनको लागि राजश्व असूलीको योजनालाई निरन्तरता दिईनेछ । गाउँपालिकालाई बुझाउनु पर्ने चालू आ.व.को कर, शुल्क, महशूल जस्ता करहरू वैशाख मसान्त भित्र बुझाएमा १० (दश) प्रतिशत छुट दिने नीति लिईनेछ ।
- महिलाहरूको स्वामित्वमा रहेको घर घडेरी जग्गा र घर नक्सा पास तथा व्यापार व्यवसायमा लाग्ने करमा २० (विस) प्रतिशत विशेष छुट दिने नीति अपनाइने छ ।
- गाउँपालिकाको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्ति तथा अन्य सरकारी सार्वजनिक सम्पदाहरूको उचित संरक्षण गर्दै सार्वजनिक सम्पत्तिमा भएको अतिक्रमणलाई हटाई त्यस्ता सम्पत्तिहरूको उपयोगबाट राजश्व अभिवृद्धिमा पहल गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको साविक वडाहरू तथा थपिएका गा.वि.स हरूको समेत व्यवसाय कर, बहाल कर तथा अन्य श्रोतहरूको लगत अद्यावधिक गरिने कार्य लाई तदारुकता साथ अघि बढाईने छ ।
- गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र रहेको आन्तरिक आयका श्रोतहरू पर्याप्त हुँदाहुँदै पनि साधन र श्रोतको पहिचान तथा समुचित उपयोग हुन नसकेको सन्दर्भलाई मध्यनजर गरी आगामी दिनहरूमा श्रोतको पहिचान र उचित व्यवस्थापन गरी गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोत वृद्धि गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- आन्तरिक राजश्व अभिवृद्धिका लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी अन्तर्गत व्यवसाय कर, पसल घर जस्ता क्षेत्रमा भएको सार्वजनिक निजी साभेदारीमा जोड दिइने छ ।

२.२ आर्थिक प्रशासन नीति :

- बक्यौता बेरुजु एवं पेशकी फछ्यौट गर्ने कार्यलाई निरन्तर रूपमा अगाडी बढाई असूल उपर गर्नु पर्ने रकम कडाईका साथ असूल उपर गर्ने नीतिलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
- बेरुजुलाई निरुत्साहित गर्दै जाने क्रममा कुल स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेटको १% (एक प्रतिशत) भन्दा बढी रकम बेरुजु नबढ्ने नेपाल सरकारको नीतिलाई सफलता प्रदान गर्न विशेष पहल गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिका र गाउँपालिका मातहतका विषयगत निकायहरूमा वित्तीय अनुशासन र आन्तरिक नियन्त्रण कायम राख्न सो संग सम्बन्धीत कानुन र सुशासनको मुलभूत मान्यतालाई कडाईका साथ अवलम्बन गरिने नीति लिईनेछ ।

२.३. वित्तीय नीति :

- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र संचालित बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरू संगको सम्बन्ध र समन्वयलाई बढावा दिदै उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्न पहल गरिने नीति लिईनेछ ।
- व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरूमा रहेको तरल सम्पतिको अनुत्पादक क्षेत्रमा हुने लगानीलाई निरुत्साहित गरी उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

३ सामाजिक विकास क्षेत्र

३.१ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति :

- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन गरिने प्रत्येक विकास निर्माण, श्रोत साधनको वितरण र अन्य क्रियाकलापहरूमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको नीतिलाई प्रभावकारी रूपमा अवलम्बन गर्दै लगिनेछ ।
- महिला,बालबालिका,युवा,जेष्ठ नागरिक र लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गर्दै विकासको मूलप्रवाहमा समाहित गर्ने नीति लिईने छ ।
- यूवाहरूलाई कुलत तथा दुर्व्यसनबाट टाढा राख्न र शारिरीक तथा मानसिक क्षमताको विकास गर्न गाउँ स्तरीय खेलकुद कार्यक्रमहरूको आयोजना गर्न विशेष प्राथमिकता दिईनेछ ।
- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका लक्षित वर्गहरूको सरकारी निकाय, गैरसरकारी निकायहरूबाट प्रदान गरिने सेवा सुविधाहरूमा पहुँच अभिवृद्धि गर्न, विकास निर्माणका क्रियाकलापहरूमा अर्थसहितको सहभागिता सुनिश्चित गर्न र प्राप्त प्रतिफलको न्यायोचित वितरण हुने व्यवस्था गर्न आवश्यक प्रवन्ध गरिनेछ ।

३.२. शिक्षा नीति :

- राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी गाउँपालिका क्षेत्रमा रहने जनशक्तिको सिप विकास र क्षमता अभिवृद्धिको लागि सञ्चालन हुने प्राविधिक लगायतको शैक्षिक कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- गाउँ क्षेत्र भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्राविधिक, सिपयुक्त र उत्पादनमुलक शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- हाल सामुदायिक र निजी विद्यालयहरूबाट प्रदान गरिदै आएको शिक्षाको गुणस्तरमा अन्तर देखीएकोले गुणस्तरमा समानता कायम राख्न सामुदायिक विद्यालयहरूमा रहेका व्यवस्थापन समिति र विद्यालयका पदाधिकारीहरूलाई जिम्मेवार बनाउने र निजी विद्यालयहरूको संचालन प्रकृत्यामा नियमनका लागि सुचकहरूको विकास गरी कार्यान्वयनको पहल गरिनेछ ।

३.३ स्वास्थ्य नीति :

- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित स्वास्थ्य चौकी, गाउँ स्वास्थ्य क्लिनिकको स्तरोन्नतीमा जोड दिदै सबै नागरिकहरूलाई गुणस्तरीय र सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि जोड दिने नीति लिईनेछ ।
- ७० वर्ष उमेर पुगेका जेष्ठ नागरिकहरूको लागि ओ.पी.डि सेवालाई निशुल्क: गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।

४) आर्थिक विकास क्षेत्र

४.१. कृषि तथा पशु/पशुपंक्षी नीति :

- खाद्यान्य वाली,तरकारी वाली,नगदेवाली,फलफुल,च्याउ,माछा, दलहन तथा तेलहन वालीको खेती व्यवसायहरूको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने कृषिसंग सम्बन्धीत महिला, युवा, कृषक, प्राविधिक समेतको संलग्नता र उपलब्ध सबै स्रोत साधनको उपयोग गरी आगामी ५ वर्ष भित्र खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर गाउँपालिका बनाउने नीति लिईनेछ ।
- कृषकहरूको सर्वपक्षिय हितको लागि कृषि बीमालाई प्रोत्साहन गर्दै उत्पादित उपभोग्य वस्तुहरूको विक्री वितरणको लागि कृषि बजारको व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- कृषिवालीको प्रकृतिको आधारमा कृषियोग्य जमिनको पहिचान गरी गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका प्रत्येक वडामा कम्तिमा एक कृषि पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- आयात प्रतस्थापनरियातप्रर्वद्धिषणमा सुधार, कृषकहरूको आमदानी स्तरोन्नतीहुने कसिमिको व्यवसायकि कृषि प्रणालीकार्यक्रमसंचालन लाई प्रोत्साहमारनि छ ।
- वाली सघनतामा वृद्धिकृषकहरूको शपि क्षमतामवृद्धिसिचाई कषेत्सितार खाद्यसुरक्षामटेवा, कृषियान्त्रकिरणमसितार रोजगारीमा सरिजना खेर गैरहेको जग्गाकोसदुपयोग हुने जस्ताकार्यक्रमसंचालन गरनि छ ।
- कृषि अनुसन्धानवाट सफिरसि भएका स्थानीयमाटो सुहाउँदो कृषि प्रवधिकृषक समक्षपुर्याईनेछ ।
- खाद्यान्यवालीको वजिवृद्धिकार्यक्रमसंचालन गर्नप्राथमकितादिईने छ ।
- साना सचाई वशिष कार्यक्रमक्षेदुपयोगवाट खाद्यसुरक्षएवं आत्मनरिभसनाउने जस्ताकार्यक्रमसंचालन गरनि छ ।

४.२. उद्योग तथा वाणिज्य नीति :

- यस गाउँपालिकामा उद्योग ग्राम स्थापनाको लागि संभाव्य क्षेत्रको पहिचान गरी उद्योगहरूको प्रवर्द्धन गर्ने र सो का लागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको विकास गर्दै जाने नीति लिईनेछ ।
- कृषिमा आधारीत घरेलु तथा साना उद्योगका साथै लघू उद्यमहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिइ कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- बजारको एकाधिकार र कृतिम अभावको स्थिती रहन नदिन र गुणस्तरहीन एवं म्याद नाघेका वस्तुहरूको विक्री वितरणलाई रोक्न नापतौल तथा मुल्य मापनका नीति व्यवस्थित गर्न प्रभावकारी कदम चालिनेछ ।

४.३. पर्यटन तथा संस्कृति प्रवर्द्धन नीति :

- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र बसोबास गर्ने प्रत्येक जात, जाति एवं समुदायहरूको प्राचीनकाल देखी चल्दै आएको मौलिक संस्कृति (भाषा, भेषभुषा, चाडपर्व) लाई संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- कला र संस्कृतिको संरक्षण र संवर्द्धनका लागि पुस्ता हस्तान्तरण कार्यक्रम संचालन गर्न गरिने कृयाकलापहरूमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
- जाति, जनजाति लगायतका समुदायहरूको सांस्कृतिक संरक्षण गर्न आवश्यकता अनुसार संग्राहलयहरूको निर्माणमा सहयोग गर्दै लगिनेछ ।

४.४. सहकारी :

- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र स्थापना भई संचालनमा रहेका र आगामी दिनमा स्थापना भई संचालन हुने बहुउद्देश्यीय समेतका सहकारीहरूलाई प्रवर्द्धन गर्दै लगिनेछ ।
- एक वडा एक कृषि सहकारी स्थापना गर्ने कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- महिला तथा लक्षित वर्ग उन्मुख सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

५) वातावरण, खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्र :

५.१ खानेपानी तथा सरसफाई नीति :

- खानेपानी सुविधा नपुगेका ठाउँहरूमा जनताको पहुँच विस्तार साथै खानेपानी गुणस्तरमा समेत ध्यान दिईनेछ ।
- सरसफाई कार्यक्रमलाई खानेपानी आयोजनाको अभिन्न अङ्को रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । गाउँक्षेत्रको सरसफाई कार्यलाई तीव्रता र निरन्तरता दिईनेछ ।
- फोहोरमैलाको शुल्क संकलनलाई प्रमुख प्राथमिकता दिइने छ । जसको कार्यान्वयनको लागि नीजि क्षेत्रको सहयोग लिने नीति लिईनेछ ।
- यस गाउँपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि गाडीको पहुँच नपुगेको स्थानहरूमा फोहोर संकलन स्थलको निर्माण गरी फोहोर मैला व्यवस्थापन गर्ने कार्यक्रमलाई अगाडी बढाईनेछ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा प्रशोधन केन्द्र शिवलमाभूमि ऋतभ० स्थापनाको लागि छिमेकी गाउँपालिका र गाउँपालिकाहरू संग समन्वय र सहकार्य गर्ने नीति लिईनेछ । शिवलमाभूमि ऋतभ को सम्भाव्यता अध्ययनका लागि सम्बन्धित निकायहरूमा पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका घरबाट निष्केका फोहोरहरूलाई उत्पादन स्थलमै वर्गिकरण गरी कुहिने फोहोरलाई कम्पोस्ट मल बनाई उपयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

५.२ विपद व्यवस्थापन नीति :

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र मानविय एवं प्राकृतिक कारणले हुने विपद्को जोखिम न्यूनिकरण गर्न जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने र त्यस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट बच्नको लागि स्थानीय जनताहरूको संलग्नतामा विभिन्न प्राकृतिक प्रकोप न्यूनिकरण कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँ क्षेत्रभित्र आवश्यकताका आधारमा एम्बुलेन्स, शववहान, दमकल लगायतका साधनहरूको सहज पहुँचको लागि व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईनेछ ।

५.३ वन तथा भू- संरक्षण नीति :

- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र खाली रहेका सरकारी पर्ती तथा सार्वजनिक जग्गाहरूमा विभिन्न जाति तथा प्रजातिका बोट विरुवाहरू वृक्षारोपण गर्ने र हरित गाउँपालिका बनाउने नीति लिईनेछ ।
- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र बाढे महिना पानी चल्ने नदी, खोला तथा अन्य जलाधार स्रोतहरूको पहिचान, संरक्षण गरी जलाधार क्षेत्रमा हुने भू-क्षय तथा वातावरण प्रदुषणलाई न्यूनिकरण गर्न वायो इन्जिनियरिङ सहितको जलाधार संरक्षण गरी ठूला/साना जलाधार क्षेत्रको संरक्षण संवर्द्धन गरिनेछ ।

६) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह

६.१. मानव संसाधन विकास नीति :

- यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका युवा जनशक्तिहरूको सीप एवं दक्षता विकासका लागि सीपमुलक एवं व्यवसायिक स्वआर्जनका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न प्राथमिकता दिईनेछ ।
- यस गाउँपालिका, वडा कार्यालय र अन्य विषयगत कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको दक्षता अभिवृद्धिका लागि आवश्यकता अनुसारको क्षमता विकास तालिमको कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन अभिवृद्धि गरी उच्च मनोबलका साथ काम प्रति समर्पित गराउन कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणालीलाई अवलम्बन गर्ने नीति लिईनेछ ।

६.२. संस्थागत क्षमता विकास नीति :

- यस गाउँपालिका र गाउँपालिका क्षेत्रभित्र गाउँपालिका मातहत रहने/रहेका सबै सरकारी निकायहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक भौतिक श्रोत साधन उपलब्ध गराउने र आधुनिक सूचना प्रविधिमैत्री बनाउदै लगिनेछ ।

६.३. सेवा प्रवाह नीति :

- यस गाउँपालिका, गाउँपालिका मातहतका सबै सरकारी एवं अर्द्धसरकारी निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सेवालाई निश्चित मापदण्ड तयार गरी सो मापदण्डका आधारमा सूचना मैत्री प्रविधिको प्रयोग गरी छिटो, छरितो, चुस्त, दुरुस्त एवं पारदर्शी रुपमा प्रवाह गर्ने नीति अख्तियार गरिनेछ।

ख) मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु

१) पूर्वाधार विकास क्षेत्र कार्यक्रम :

- गाउ गूरुयोजना निर्माण कार्यक्रम
- सतह ढल निर्माण कार्यक्रम
- सौर्य सडक विद्युतीकरण कार्यक्रम
- चक्रपथ निर्माण कार्यक्रम
- सडक स्तरोन्नती कार्यक्रम
- वडा कार्यलय भवन निर्माण कार्यक्रम
- स्वास्थ्य चौकि, विद्यालय भवन निर्माण कार्यक्रम
- स्वागत द्वार तथा प्रतिक्षालय निर्माण कार्यक्रम
- वर्थिङ्ग सेन्टर निर्माण गर्ने कार्यक्रम
- पोखरीको सुन्दरीकरण गर्ने कार्यक्रम

२) वित्तिय व्यवस्थापन र सुशासन क्षेत्र कार्यक्रम :

- एकिकृत सम्पती कर कार्यक्रम
- बेरुजू फछ्यौट कार्यक्रम
- सफ्टवेयर निर्माण तथा सम्पूर्ण वडामा नेट जडान कार्यक्रम

३) सामाजिक विकास क्षेत्र कार्यक्रम :

- महिला सशक्तिकरण तथा लक्षित वर्ग विकास कार्यक्रम
- खेलकुद विकास कार्यक्रम
- व्यवसायिक सीपमुलक तालिम कार्यक्रम
- विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम
- पोषण सम्बन्धी कार्यक्रम

४) आर्थिक विकास क्षेत्र कार्यक्रम :

- प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण कार्यक्रम
- व्यवसायिक खेती कार्यक्रम
- साना सिचाई विशेष कार्यक्रम
- विज वृद्धि कार्यक्रम
- माछा,मासु, दुध र अण्डामा आत्मनिर्भर कार्यक्रम
- लघु उद्यम विकास कार्यक्रम
- पर्यटन तथा सांस्कृतिक संरक्षण कार्यक्रम
- पशू सेवा प्रसार कार्यक्रम
- पशू आहारा तथा पशू नश्ल सुधार कार्यक्रम

५) वातावरण, खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्र कार्यक्रम :

- गूणस्तरीय खानेपानी कार्यक्रम
- वन,वातावरण सुधार तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम
- गाउँ सरसफाई कार्यक्रम
- खूला दिशामूक्त क्षेत्र ९इम्पे कार्यक्रम
- सार्वजनिक तथा संस्थागत शौचालय निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम
- विपद व्यवस्थापन कार्यक्रम

६) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह क्षेत्र कार्यक्रम :

- कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन कार्यक्रम
- संस्थागत क्षमता विकास कार्यक्रम
- सूशासन अभिवृद्धि कार्यक्रम
- वडा कार्यालय स्तरोन्नती तथा सूधार कार्यक्रम
- सार्वजनिक सुनुवाई तथा सार्वजनिक लेखापरिक्षण कार्यक्रम
- गाउँ गतिविधी प्रकाशन तथा प्रशारण कार्यक्रम
- युवा सशक्तिकरण तथा सीपमुलक स्वआर्जन कार्यक्रम